

Klaipėdos
universitetas

Sveikatos
mokslų fakultetas

REKREACIJOS IR TURIZMO PLĖTRA

Straipsnių rinkinys

ISSN 2335-8017

Leidinį sudarė:

KU Sporto, rekreacijos ir turizmo katedros lekt. Jurgita Raišutienė

Straipsnių rinkinio mokslinio komiteto nariai:

Prof. dr. Diana Šaparnienė

Prof. dr. Ramūnas Povilanskas

Dr. Mindaugas Brazauskas

Straipsnių rinkinyje publikuojami straipsniai, kuriuose įvairių rekreacijos ir turizmo plėtros Lietuvoje taikomųjų tyrimų rezultatai, rekreacijos ir turizmo plėtros aktualijų, tendencijų ir perspektyvų palyginamosios analizės Lietuvoje bei užsienio šalyse.

Straipsniai recenzuoti.

Straipsnių autoriai atsako už pateikiamą medžiagą.

2020 06 20. Apimtis 122 psl. Tiražas 50 egz.

TURINYS

LIETUVOS KAIP TURIZMO ŠALIES ĮVAIZDIS UŽSIENIO ŠALIŲ KONTEKSTE Lekt. Edgaras Vaškaitis, Marija Buziliauskaitė	4-14
EKOLOGINIŲ TURIZMO PASLAUGŲ RINKINIŲ PASIŪLA LIETUVOJE Lekt. Edgaras Vaškaitis, Paula Bekerytė	15-29
KULTŪROS KELIŲ PLĖTRA VAKARŲ LIETUVOS DVARUOSE Lekt. Jurgita Raišutienė, Sima Pranaitienė	30-40
INTERNETINĖS RINKODAROS PRIEMONĖS NERINGOS TURIZMO SEKTORIAUS POZICIONAVIMUI Lekt. Jurgita Raišutienė, Erika Juciutė	41-52
TURIZMO E-RINKODARA PANEVĖŽIO APSKRITYJE Lekt. Jurgita Raišutienė, Paulina Lašaitė	53-70
INOVATYVŪS SPRENDIMAI KLAIPĖDOS MIESTO TURIZMO SEKTORIUJE Lekt. Jurgita Raišutienė, Mingailė Skruibytė	71-84
PRAMOGŲ IR EKOTURIZMO PLĖTRA KURTUVĖNŲ REGIONINIAME PARKE Lekt. Edgaras Vaškaitis, Smiltė Preimantaitė	85-98
RESTORANO – SVEČIŲ NAMŲ „PRIE PETERSO TILTO“ VEIKLOS OPTIMIZAVIMO GALIMYBĖS Lekt. Rasa Rupulevičienė, Nijolė Drobnytė	99-109
UAB „ATOSTOGŲ PARKAS“ PADALINIO „NATURA TERMO SPA“ PASLAUGŲ RINKINIŲ PLĖTRA POTENCIALIŲ KLIENTŲ POŽIŪRIU Lekt. Edgaras Vaškaitis, Gintarė Mataitė	110-122

PRAMOGŲ IR EKOTURIZMO PLĖTRA KURTUVĖNŲ REGIONINIAME PARKE

Lekt. Edgaras Vaškaitis, Smiltė Preimantaitė

Klaipėdos universitetas, Sveikatos mokslų fakultetas, Sporto, rekreacijos ir turizmo katedra
edgaras.vaskaitis@gmail.com; s.preimantaite@gmail.com

ANOTACIJA

Straipsnyje analizuojamos pramonės ir ekoturizmas, aptariama galima jų plėtra Kurtuvėnų regioniniame parke. Pagrindžiamas tyrimo aktualumas, pateikiama problematika, išskeltas tikslas, uždaviniai, tyrimo objektas, tiriamieji klausimai, tyrimo metodologija ir naudojami tyrimo metodai.

Pirmoje dalyje analizuojama saugomų teritorijų samprata, valstybinių parkų tipai, regioninių parkų specifika, pramonės samprata, klasifikacija, aplinka, ekoturizmo sąvokos, produktų grupės. Antroje dalyje analizuojama Kurtuvėnų regioninio parko pramonės ir ekoturizmo esama situacija. Šiai situacijai išsiaiškinti naudojami tyrimo metodai – atvejo analizė; anketinio tyrimo analizė; interviu metodas; fotofiksacija. Anketinio rezultatai parodo lankytojų nuomonę apie pramonę ir jų plėtrą Kurtuvėnų regioniniame parke. Interviu analizės rezultatai parodo, ekspertų nuomonę apie ekoturizmą, jo plėtros galimybes Kurtuvėnų regioniniame parke, daroma SSGG analizė. Pateikiami bendrieji pasiūlymai ir pasiūlymai pramonės ir ekoturizmo plėtrai Kurtuvėnų regioninio parko direkcijai.

Atsakoma į išsikeltus tyrimo klausimus, kad remiantis anketinio tyrimo analize, paklausiausia yra plėsti pramonę, susijusias su gamtine aplinka ir aktyvia veikla, taip pat ekskursijų, edukacijų ir renginių plėtra aktuali respondentams. Atsakant į antrąjį tiriamąjį klausimą, ekspertų nuomone, ekoturizmas jau yra plėtojamas Kurtuvėnų regioniniame parke ir jo plėtra būtų pageidautina.

Raktiniai žodžiai: pramonės, ekoturizmas, plėtra, Kurtuvėnų regioninis parkas.

IVADAS

Aktualumas. <...> Remiantis Vietinio turizmo II etapo tyrimo rezultatų ataskaita, galima išskirti pagrindines priežastis, dėl kurių vietiniai keliauja savame krašte – dėl noro pažinti savąjį kraštą, žinomos kalbos, greitų kelionių ir Lietuvos grožio. Taip pat vietiniai turistai skirstomi į 6 tipus, pagal kelionių motyvaciją ir įpročius, ir kiekvienas tipas užima panašią rinkos dalį. Daugiausiai – 18% nuo visų vietos turistų sudaro pramogautojai ir „viskas įskaičiuota“ keliauninkai. Toliau rikiuojasi „ramybė su šeima“ – 17%, „ten kur visi“ bei „gamtos mylėtojai“ – po 16%, ir ieškantys kokybės – 14%. Stebint šiuos vietinių turistų poreikius, galima išskirti 2 grupes, pramogautojus ir gamtos mylėtojus, kurių poreikiai gali būti suderinami Lietuvos saugomose teritorijose. Saugomų teritorijų įstatyme (2020 m. redakcija), apibrėžiami jų tikslai, iš kurių vienas yra „sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui“. Lietuvos turizmo plėtros 2014-2020 metų programoje pažymima, jog Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose vartojama pažintinio turizmo sąvoka kaip sinonimas ekologiniam turizmui, kurio tikslas tausoti aplinką ir suteikti vietos gyventojams socialinės ekonominės veiklos galimybes. Taigi, ekologinis turizmas gali būti siejamas ir su pramonėmis, kurios gali būti ar jau yra teikiamos saugomose teritorijose. Kurtuvėnų regioninis parkas – vienas iš 30 regioninių parkų Lietuvoje. Vienas iš Kurtuvėnų regioninio parko direkcijos tikslų – sudaryti sąlygas plėtoti pažintinį turizmą ir poilsiavimą (*Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl regioninių parkų nuostatų patvirtinimo*. 2011 m.). Šių tikslų siekiui buvo įkurtas Kurtuvėnų dvaro pramonės kompleksas, su atskira internetine svetaine – vien paslaugų ir pramonės pristatymui. Šį kompleksą sudaro smuklė „Kryžkelė“ ir Kurtuvėnų regioninio parko direkcija, kuriai priklauso Gyvojo žirgo muziejus, Jautmalkės gamtos mokykla, kempingas „Kurtuvėnai“, lankytojų centras. Paslaugų yra

teikiamų daug – apgyvendinimas, maitinimas, ekskursijos, edukacijos, su žirgais susijusios pramogos, gamtos pažinimo pamokos, pažintiniai žygiai. Kurtuvėnų dvaro pramogų komplekse siūlomos paslaugos paskutinį kartą atnaujintos 2014 metais, todėl svarbu iširti pramogų ir ekoturizmo kaitą bei lankytojų poreikius.

Problematika. Kurtuvėnų regioninio parko direkcija kartu su vietiniais paslaugų tiekėjais, yra įkūrusi Kurtuvėnų dvaro pramogų komplekse. Kadangi žmonės vis dažniau renkasi pramogas, kaip atsipalaidavimo būdą, jas būtina keisti pagal vartotojų poreikius ir plėsti jų pasiūlą. Tačiau remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis ir autorės darbo patirtimi išryškėja tendencija, jog Kurtuvėnų regioniniame parke dažniausi vienadieniai, vietiniai lankytojai, kurie dažniausiai atvyksta pramogauti, todėl ekologinio turizmo plėtra galėtų padėti pritraukti turistus ilgesniam laikui. Kurtuvėnų regioniniame parke galėtų būti suderinami abiejų grupių poreikiai – tiek vienadienių pramogautojų, tiek ekoturizmo turistų. Taigi, nėra tiksliai ir aiškiai žinoma kaip ir kokios pramogos turėtų būti teikiamos ir kaip plėsti ekoturizmą Kurtuvėnų regioniniame parke.

Tikslas - apžvelgus pramogų ir ekoturizmo saugomose teritorijose teorinius aspektus, išanalizuoti dabartinę situaciją Kurtuvėnų regioniniame parke ir pateikti pasiūlymus pramogų ir ekoturizmo plėtrai.

Objektas – Kurtuvėnų regioninio parko direkcijos teikiamos pramogos ir ekoturizmas.

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti pramogų sampratą ir jų specifiką regioniniuose parkuose;
2. Išanalizuoti ekoturizmo sampratą ir jo plėtrą regioniniuose parkuose;
3. Išsiaiškinti lankytojų nuomonę apie Kurtuvėnų regioninio parko direkcijos teikiamų pramogų kiekį ir kokybę;
4. Išsiaiškinti ekspertų nuomonę apie ekoturizmo plėtros galimybes Kurtuvėnų regioniniame parke;
5. Pateikti rekomendacijas Kurtuvėnų regioninio parko direkcijos teikiamų pramogų ir ekoturizmo plėtrai.

Tiriamieji klausimai. Kokios pramogos gali būti pritaikomos Kurtuvėnų regioninio parko direkcijos teikiamų pramogų plėtroje? Kokios galimybės plėsti ekoturizmą Kurtuvėnų regioniniame parke?

Metodai: literatūros šaltinių analizė; internetinių šaltinių analizė; statistinių duomenų analizė; Kurtuvėnų regioninio parko direkcijos veiklos ataskaitų analizė; interviu ir anketinio tyrimo metodai; atvejo analizė; fotofiksacija.

Pagrindinės sąvokos. Valstybiniai (nacionaliniai ir regioniniai) parkai – didelio ploto saugomos teritorijos, įsteigtos gamtiniu, kultūriniu ir rekreaciniu požiūriais sudėtingose, ypač vertingose teritorijose, kurių apsauga ir tvarkymas siejamas su teritorijos funkcinių bei kraštovaizdžio tvarkymo zonų nustatymu (remiantis LR saugomų teritorijų įstatymo 2020 m. redakcija, p. 4); **Pramogų turistų keliautojas**, kurio pagrindinis motyvas – malonumo paieška kelionėje (remiantis Turizmo terminų žodynu (2009)); **Pramoga** yra tai, kas gali sudominti ar sužavėti auditoriją jutiminės stimuliacijos dėka, kuri gali sukelti emocinį atsaką auditorijai. (remiantis S. Moss 2010); **Ekologinis turizmas (ekoturizmas)** – turizmas tausoiant aplinką ir suteikiant vietos gyventojams socialinės ekonominės veiklos galimybių. Apima pažintinį, aktyvųjį (dviračių, vandens, pėsčiųjų ir kitokį) turizmą ir kaimo turizmo paslaugas. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose vartojama pažintinio turizmo sąvoka (remiantis Lietuvos turizmo plėtros 2014-2020 metų programa).

Pramogų samprata ir jų rūšys

Pramogų turizmas – daug pajamų generuojanti sritis. Tačiau žvelgiant į žmonių poreikius – vienas iš svarbiausių rekreacinės pramoginės veiklos uždavinių yra pakelti žmogaus tonusą, kurti gerą ir džiaugsmingą nuotaiką, gerinti emocinę būseną, mažinti nervinę įtampą ir

nuovargį, sukurti džiaugsmo pojūtį, sustiprinti optimistinį požiūrį į gyvenimą ir skatinti pozityvų mąstymą (Vorderer P., Bryant J. 2006). Pramogaudamas žmogus tenkina savo dvasinius, komunikacinius gebėjimus ir kompetencijas, taigi ugdo ir socialines funkcijas. Tačiau pramogos nuolat kinta, prisitaikydamos prie skirtingų individų poreikių (Pruskus V. 2013). S. Moss (2010) pramogas apibrėžia kaip „tai, kas gali sudominti ar sužavėti auditoriją jutiminės stimuliacijos dėka, kuri gali sukelti emocinį atsaką auditorijai“. Pagal šį autorių, pramogos yra klasifikuojamos (žr. 1 lent.):

1 lentelė

Pramogų klasifikacija ir pavyzdžiai pagal S. Moss

Pramogos rūšis	Paaškinimas	Pavyzdžiai
1. Sceniniai renginiai	Gyva pramoga, kuri dažniausiai „pastatyta“ tam tikram tikslui – papasakoti istorijai ar atkartoti veiklą.	Opera, šokis, sportas kaip pramoga, teatras, populiariosios pramogos – šou, karnavalas, cirkas ir pnš.
2. Muzika	Pramoga, kuri įtraukia instrumentų ir vokalo garsą.	Koncertai, orkestrai, muzikos festivaliai, grupės.
3. Barai – klubai, naktiniai klubai	Įvairaus dydžio renginių vietos, kuriose parduodami alkoholiniai gėrimai, o pramogos yra skirtos paskatinti nuolatinius lankytojus.	Barai – klubai, naktiniai klubai, narystės klubai.
4. Kinas ir filmai	Tai organizacijos susijusios su kino gamyba, platinimu ir rodymu.	Kino teatrai, filmų nuoma.
5. Transliuojamoji žiniasklaida	Pramogos, sukurtos masinei auditorijai ir yra transliuojamos nuotoliniu būdu.	Televizija, radijas
6. Audiovizualinė medija	Medijų formos, kurios apima garsą ir/ar vaizdą, kuriam reikia elektroninio prietaiso turinio įjungimui/išjungimui.	Fotografija, video.
7. Internetas	Technologiškai palaikomas socialinis ir informacinis tinklas, kuris siekia susieti auditorijas su įvairiausiu turiniu ir vieną su kitu.	Socialiniai tinklai, Pokalbių, Video svetainės, Tinkliniai žaidimai.
8. Žaidimai	Pramoga, apimanti dalyvavimą struktūrizuotoje veikloje, paprastai vykdomoje malonumo tikslais, kai dalyviams pateikiami iššūkiai, kurių vykdymas apibrėžtas taisyklėmis ir siekiama konkrečių tikslų.	Kompiuteriniai žaidimai, vakarėlių žaidimai, viktorinos, žaidimai vaidmenimis, sporto žaidimai, stalo žaidimai.
9. Spausdinti leidiniai	Pramogos, kurių pagrindas popieriuje atspausdintas tekstas ir grafika.	Knygos, laikraščiai, žurnalai, brošiūros, komiksai.
10. Komeraciniai lošimai	Pramoga, kuri susijusi su rizika prarasti pinigus, siekiant finansinės naudos.	Kazino, lošimų automatai, lažybos, skaičių žaidimai.
11. Sporto žiūrėjimas	Pramoga, kuri įtraukia sportinės veiklos žiūrėjimą, kurios apima fizinės pastangas ir sąžiningą konkurenciją.	Taurės varžybos, derbiai, demonstraciniai žaidimai, pasaulinės varžybos, didieji finalai, lygos žaidimai, mega renginiai.

12. Nuotykių pramogos	Pramoga, sukelianti jaudulį, susidomėjimą ir kartais sukelti išgąstį.	Siaubo trilerio fikcija, jaudinantys pasirodymai, vandens parkai ir atrakcionai.
13. Edukacinės pramogos	Pramogos, skirtos skatinti žinias ir mokymąsi.	Edukaciniai šou ir demonstracijos, turai su gidu, žiniasklaidoje prieinamas mokymasis, muziejai, natūrali gamta ir reiškiniai, kaip mokymosi priemonė.
14. Apsipirkimas	Pramoga, kuri yra skirta padidinti produkto auditoriją.	Apsipirkinėjimo reklamos, virtualus apsipirkimas, spausdinta reklama, apsipirkinėjimo renginiai (išpardavimai, aukcionai).
15. Kultūrinės pramogos	Vertybių, tradicijų ar įsitikinimų demonstracijos, šventės ar paminėjimai.	Kultūrinės edukacijos, gastronomija, unikalūs kultūriniai renginiai.
16. Emocinės - dvasinės pramogos	Pramoga, paremta dvasiškumu, religiniais įsitikinimais.	Šventos vietos su religinėmis sąsajomis, dvasiniai renginiai.
17. Sveikatingumo pramogos	Geros fizinės ir emocinės sveikatos palaikymas.	Sveikatingumo skatinimas, spa
18. Suaugusiųjų pramogos	Pramogos sukeliančios seksualinį potraukį.	Erotika, pornografija.

Šaltinis: S. Moss (2010)

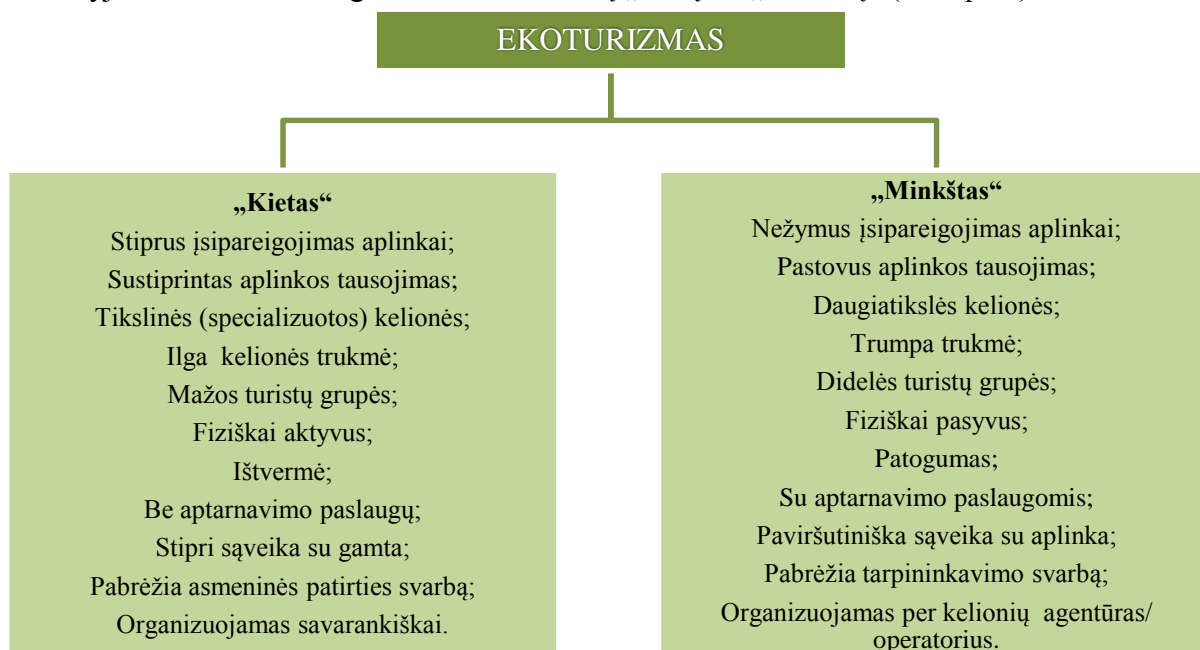
1 lentelėje trumpai apžvelgta 18 rūšių pramogų, tačiau jų paklausa ir pritaikomumas kiekviename regioniniame parke skirtingas. ***Paryškintai pažymėtos pramogos, kurios bendrais bruožais galėtų būti pritaikomos Lietuvos regioniniuose parkuose. Taigi išskiriamos šios pramogų rūšys – edukacinės, kultūrinės pramogos, sveikatingumo, sceniniai renginiai, nuotykių ir sporto žiūrėjimo pramogos.*** Visa tai galėtų ***dariniai derėti su saugomų teritorijų tikslais*** („Saugomos teritorijos steigiamos siekiant išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes), kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes).“ (LR Saugomų teritorijų įstatymas. 2020)) ***ir šios teritorijos dažniausiai turi visų šių arba bent jau kelių iš pateiktų elementų kompleksą vienoje vietovėje.***

Ekoturizmo samprata ir plėtra saugomose teritorijose

Intensyvėjant masiniam turizmui, išryškėjo ir neigiama jo pusė – grėsmė gamtai, architektūriniais paminklams, didėjanti tarša ir autentiškumo nykimas (Kettle M. 2017), todėl „kartu su visuomenės sąmoningumo augimu ir noru sumažinti neigiamą turizmo poveikį aplinkai populiarėjo individualus turizmas, orientuotas į asmeniniais išpuodžiais turtingesnę patyrimą ir stiprėjo gamtos komponentai teikiamuose turizmo produktuose“. (Ekoturizmo metodinės rekomendacijos. 2008). Visa tai padarė įtaką ekologinio turizmo atsiradimui. Straipsnyje naudojama ekoturizmo sąvoka iš Lietuvos turizmo 2014-2020 m. plėtros programos, kurioje tai apibrėžta kaip „turizmas tausojant aplinką ir suteikiant vietos gyventojams socialinės ekonominės veiklos galimybių. Apima pažintinį, aktyvųjį (dviračių, vandens, pėsčiųjų ir kitokį) turizmą ir kaimo turizmo paslaugas. Lietuvos Respublikos

saugomų teritorijų įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose vartojama pažintinio turizmo sąvoka.“ Taigi, būtina pabrėžti, jog *Lietuvoje terminas „pažintinis turizmas“ naudojamas kaip sinonimas ekoturizmui*. LR saugomų teritorijų įstatyme vartojama pažintinio (ekologinio) turizmo sąvoka (turizmas, apimantis tikslingą krašto gamtos ir kultūros vertybių, kraštovaizdžio, istorijos pažinimą, mokymąsi).

Pasaulyje ekoturizmas dar gali būti skirstomas į „kietą“ ir „minkštą“ (žr. 1 pav.).

1 pav. Ekoturizmo klasifikaciją pagal turistų veiklas, kelionės trukmę, būdą

Šaltinis: Weaver and Lawton (2002). Sudaryta autorių

„Kietas - minkštas“ ekoturizmas skiriasi pagal turistų fizines pastangas įsitraukti į šią veiklą, emocinį ryšį su gamta, kelionės trukmę, patogumus, organizavimo būdą (Weaver, Lawton, 2002). Kadangi ekoturizmas Lietuvoje dar tik pradeda populiarėti dėl akivaizdžių klimato atšilimo procesų, didelės taršos, plastiko naudojimo ir tiesiog gyvenimo būdo keitimo, todėl *Lietuvos regioniniuose parkuose būtų galima pradėti nuo „minkštojo“ ekoturizmo – kuris nežymiai įpareigoja žmones aplinkai, trunka trumpai, yra patogus ir su aptarnavimo paslaugomis*. Tai pritrauktų didesnes grupes susidomėjusių lankytojų, taip skatinant visuomenės sąmoningumą, remiant vietos gyventojus, taip užtikrinant ir bendruomenės gerovę.

Išsiaiškinus, kas yra *ekoturizmas, klasifikaciją, galima pažymėti, jog ekoturizmo plėtrai svarbiausia – gamtos vertybės, o paslaugos palengvina gamtos ir kitų objektų pažinimą* (ekoturizmo metodinės rekomendacijos (2008)). Remiantis A. Birgelyte (2012) ir ekoturizmo metodinėmis rekomendacijomis (2008), galima išskirti ekologinio turizmo produktų grupes, kurios pateikiamos 2 lentelėje.

2 lentelė

Ekoturizmo produktų grupės

Ekoturizmo produktų grupės	Apibūdinimas
Laukinės gamtos stebėjimas	Dažniausiai šiuos ekoturizmo produktus teikia kvalifikuoti gidai siekiant supažindinti su konkrečia rūšimi ar teritorija. Šių paslaugų teikimo trukmė ir būdai – įvairūs. Dažniausiai vyksta pėsčiomis arba valtimis, nuo kelių iki keliolikos žmonių. Jei ekskursija trumpesnė – dažniausiai dalyvauja didesnis kiekis turistų. Tokiems stebėjimams naudojami bokšteliai, takai, slėptuvės – jie padeda sumažinti poveikį aplinkai, bet ir

	sudaro sąlygas pažinimui.
Paukščių stebėjimas (ornitologinis turizmas)	Didelė dalis šio produkto naudotojų – patyrę ornitologai ar mėgėjai, kuriems dažniausiai gido pagalba nereikalinga, jei yra žinomos paukščių sankauptų vietos. Jei ne – organizuojamos ekskursijos su gidu. Dažniausiai naudoja minimalią infrastruktūrą – bokštelius, slėptuves, priėjimo takus.
Gamtos ir kultūros objektų lankymas	„Dažniausiai tai išskirtinių gamtos objektų ar jos apsuptyje esančių kultūros paveldo objektų lankymas lydint gidams ar be jų.“
Dabartinių kultūrų pažinimas (etnografiniai turai)	Tai ekskursijos, supažindinančios su vietos bendruomene, kultūra, supančia gamta ir tradicijomis. Nors dažniausiai tokios ekskursijos yra vienos dienos, tačiau galimos ir ilgesnės – siekiant geriau pažinti bendruomenės, išmokti senųjų amatų, maisto gaminimo, pajauti tradicinę gyvenimą ar net prisidėti prie aplinkosaugos darbų.
Agroekoturizmas	Tai produktai orientuoti į kaimo gyvenimą – susietą su gamta, jos dėsniais ir vertybių išsaugojimu bei pažinimu. Dažniausiai tai apima nakvynės, maitinimo (ūkiuose išauginta produkcija) paslaugas, savanorišką darbą ūkyje ir netoliese esančių gamtos ar kultūros paveldo objektų lankymą.
Dienos trukmės ar trumpesni žygiai pėsčiomis	Žygiai dažniausiai organizuojami išskirtiniame gamtiniame ar kultūriniame kraštovaizdyje, gali vykti tiek su gidu, tiek be (jei maršrutai pažymėti).
Tolimi žygiai pėsčiomis su nakvynėmis palapinėse	Šie žygiai orientuoti į nuotykius ir išgyvenimus mėgstančius turistus, tačiau reikalauja daugiau išvermės, fizinio pasirengimo. Organizuojami vietovėse, kurios pasižymi išskirtiniu kraštovaizdžiu, gamtinėmis savybėmis, kurių pažinimas reikalauja daugiau laiko.
Žygiai žirgais	Įvairios trukmės gido lydimi žygiai išskirtiniu kraštovaizdžiu pasižyminčiomis vietomis. Pats jojimas šiuo atveju yra dalis produkto patrauklumo ir išskirtinumo;
Žygiai slidėmis, šunų kinkiniais	Skirti mažoms grupelėms su gidu, mėgstantiems nuotykius, aktyvų laisvalaikį gamtoje. Šie ekoturizmo produktai dažniausiai apima ir nakvynę tradicinėje sodyboje, kitas atrakcijas, tradicine virtuve pasižymintį maitinimą.
Nardymas	Tai povandeniniam pasauliui pažinti turai, skirti įvairaus amžiaus, poreikių ir fizinio pasirengimo turistams. Vedama pavieniams asmenims arba mažoms grupėms.
Plaukimas įvairiomis bėmatorėmis priemonėmis	Įvairios trukmės ir sudėtingumo ekskursijos vandens telkiniais tiems, kas orientuoti į nuotykius ir aktyvų poilsį. Dažniausiai vedama nedidelėms turistų grupėms.
Nuotykių turizmas	Šioje produktų grupėje – labai svarbus gido vaidmuo, kuris užtikrina saugumą ir supažindinimą su vertybėmis. Tai skirta jaunesnioms, energingoms turistų grupėms.

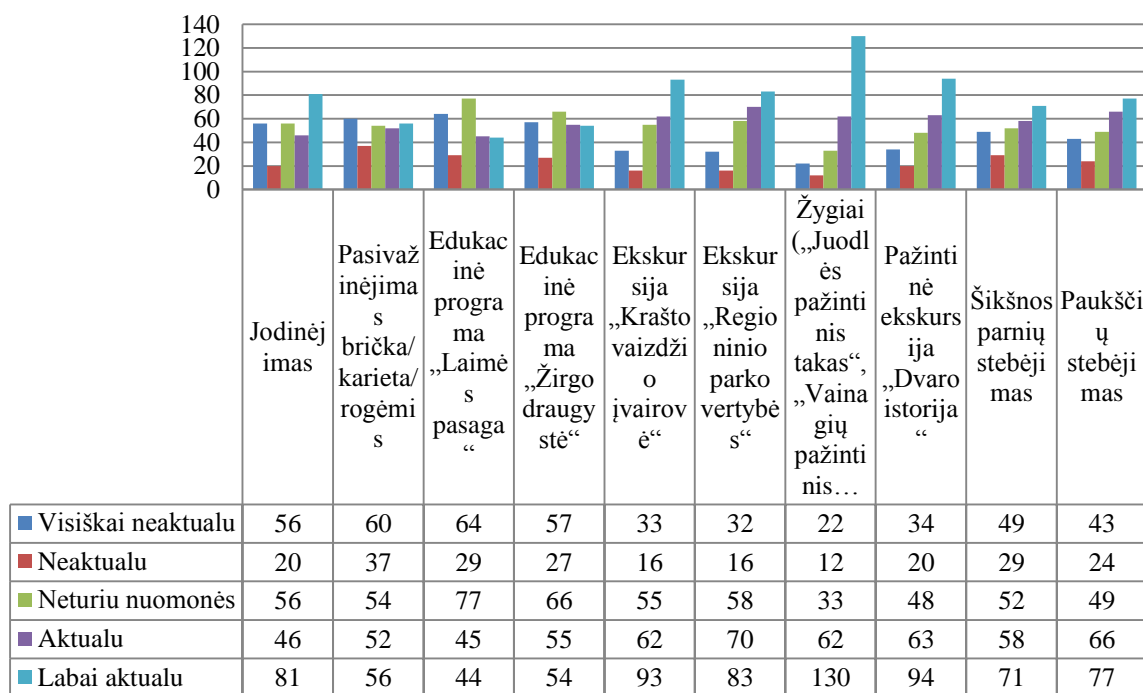
Šaltinis: Ekoturizmo metodinės rekomendacijos (2008). Sudaryta autorių

Kiekvienas ekoturizmo produktas gali būti išskirtinis, todėl nėra vieno sutartinio jų skirstymo. Veiklos, keliavimo ir organizavimo būdas skiriasi nuo kiekvieno turisto asmeninių tikslų, gyvenimo būdo ir norų. Žinoma, dabar didelę įtaką pasirinkimui daro rinkodara ir tendencijos, tačiau kiekvienas ekoturistas - vis kitoks.

Anketinio tyrimo apie pramogas Kurtuvėnų regioniniame parke rezultatai

Tyrimas vyko nuo 2019 m. rugpjūčio 1d. iki 2020 m. balandžio 4 d. anketa buvo patalpinta į internetinį puslapį www.apklausa.lt ir tokiu būdu apklausti 259 respondentai (reikiama imtis 243), iš kurių 194 moterys (75%) ir 64 vyrai (25%), vienas respondentas į šį klausimą neatsakė. Remiantis tyrimo respondentų charakteristika pastebima, jog daugiausia respondentų, užpildžiusių anketas yra 30-39 m. (32%) respondentai. Dauguma respondentų yra tarnautojai (38%), darbininkai (26%) ir vadovai (16%), kurių pajamos nuo 500 iki 999 eur. (46%), kiek mažiau respondentų savo pajamas nurodė <500 eur. (24%) ir nuo 1000 iki 1499 eur. (24%). Didžioji dalis (57%) nurodė, jog jų išsilavinimas aukštasis universitetinis ir dauguma gyvenamąją vietą pažymėjo Šiaulių apskritį (71%). Taigi, apibendrinant tyrimo respondentų charakteristiką, galima teigti, jog tipinis vykdytos apklausos respondentas – jauna (30-49 m.) moteris, turinti vidutines pajamas, aukštąjį universitetinį išsilavinimą ir gyvenanti Šiaulių apskrityje. Siekiant plačiau išsiaiškinti respondentų nuomonę, buvo prašoma atsakyti į 16 klausimų, susijusių su respondentų charakteristika, pramogų pasiūlos ir paklausos klausimais. Respondentų paklausus iš kur jie sužinojo apie Kurtuvėnų regioninį parką, daugiausia atsakė, kad iš rekomendacijų ir socialinių tinklų. Taip pat asociacijas su šia teritorija dažniausiai nurodė – gamtą, žirgus, Kurtuvėnų miestelį, o jų atvykimo priežastimi nurodė patogią geografinę padėtį. Respondentai dažniausiai šioje teritorijoje lankosi su šeima ar draugais.

Kitame klausime, pateikus pramogas, teikiamas Kurtuvėnų regioniniame parke, respondentų buvo prašoma atsakyti, kiek kiekviena pramoga jiems yra aktuali, renkant iš 5 variantų – nuo visiškai neaktualu iki labai aktuali.

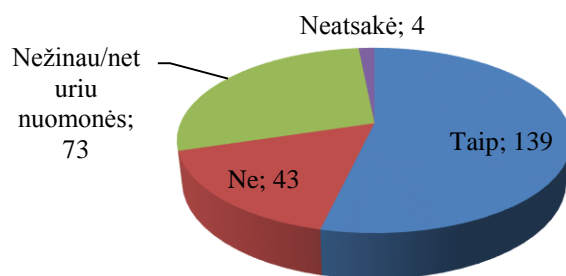
2 pav. Kiek Jums aktualios Kurtuvėnų regioniniame parke teikiamos pramogos?

Sudaryta autorių

Daugiausia žmonių (130 iš 259 respondentų) pasirinkimo varianto labai aktuali sulaukė žygiai pažintiniais takais. Po jų rikiavosi ekskursijos „Dvaro istorija“, ir „Kraštovaizdžio įvairovė“ (94 ir 93 respondentai pasirinko variantą labai aktuali).

Kitame klausime respondentų buvo klausta „ar Jus tenkina siūlomų pramogų kiekis ir įvairovė Kurtuvėnų regioniniame parke?“. Dauguma, 139 respondentai į šį klausimą atsakė, jog juos tenkina siūlomų pramogų kiekis ir įvairovė. Tačiau net 73 žmonės, šiuo klausimu neturi nuomonės arba nežino, iš to galima daryti išvadas – arba žmonės nežino visų teikiamų

pramogų Kurtuvėnų regioniniame parke, arba jie neturi žinių apie pramogų rūšis ir galimybes, arba patys tuo nesinaudoja.

3 pav. Ar Jus tenkina siūlomų pramogų kiekis ir įvairovė Kurtuvėnų regioniniame parke?

Sudaryta autorių

Apibendrinant apklausos rezultatus galima teigti, jog tipinis vykdytos apklausos respondentas – jauna (30-49 m.) moteris, turinti vidutines pajamas, aukštąjį universitetinį išsilavinimą ir gyvenanti Šiaulių apskrityje. Dauguma apie Kurtuvėnų regioninį parką sužinojo iš rekomendacijų, socialinių tinklų ir interneto. Ši teritorija respondentams asocijuojasi su Kurtuvėnų miesteliu ir gamta, kuri labiausiai ir domina apklausos dalyvius. Dažniausiai naudojasi pramogomis su šeima ar draugais, o pagrindinis atvykimo motyvas – patogi geografinė padėtis, draugų ar artimųjų lankymas. Didžiausią dalį respondentų domina žygiai pažintiniais takais, taip pat ekskursijos. Respondentų dauguma nurodė, jog jų nuomone, pramogų kiekis ir įvairovė Kurtuvėnų regioniniame parke yra pakankamas, tačiau nurodė, kad ekskursijų, edukacijų ir renginių plėtra galėtų būti jiems aktuali.

Interviu rezultatai apie ekoturizmo plėtrą Kurtuvėnų regioniniame parke rezultatai

Interviu tyrimo metodu, buvo siekiama išsiaiškinti ekspertų nuomonę apie ekoturizmo ir pramogų plėtrą Kurtuvėnų regioniniame parke. Buvo pasirinkta apklausti 5 ekspertus, kurie susiję su saugomomis teritorijomis arba turizmo koordinavimu rajonuose, kuriuose yra Kurtuvėnų regioninis parkas. Ekspertai buvo iš Valstybės saugomų teritorijų tarnybos, Pajūrio regioninio parko direkcijos, Kurtuvėnų regioninio parko direkcijos, Šiaulių rajono turizmo ir verslo informacijos centro ir Kelmės rajono turizmo ir verslo informacijos centro. Interviu tyrimo apibendrinimas pateikiamas 3 lentelėje:

3 lentelė

Interviu tyrimo analizė

Klausimas	Dominuojantis atsakymas
1. Ar būtų ekoturizmo paklausa Lietuvos regioniniuose parkuose?	Visi ekspertai atsakė, kad paklausa jau yra ir bus.
2. Kaip manote, ar būtų paklausa ekoturizmo plėtrai Kurtuvėnų regioniniame parke?	Visi ekspertai pažymėjo, jog paklausa yra ir ją stengiamasi jau ir dabar patenkinti.
3. Ar Kurtuvėnų regioninis parkas galėtų būti patrauklus ekoturistui?	Dauguma teigia, jog Kurtuvėnų RP turi visus išteklius, kad galėtų būti ir yra patrauklūs ekoturistui – gamta, patogi geografinė lokacija.
4. Kokioms ekoturizmo paslaugoms būtų galima pritaikyti Kurtuvėnų regioninio parko teritoriją?	Ekspertų nuomonė šiuo klausimu išsiskyrė, tačiau dauguma jų atsakė, kad Kurtuvėnų regioninio parko teritoriją būtų galima pritaikyti visoms ekoturizmo produktų grupėms, tačiau viskas priklauso nuo paklausos.
5. Kaip manote, ar ekoturizmo	Ekspertų nuomonės išsiskyrė po lygiai – vieni teigia, kad

plėtra saugomose teritorijose/Kurtuvėnų regioniniame parke galėtų turėti neigiamų pasekmių? Kokių?	Kurtuvėnų regioniniame parke ekologinis turimas nėra masinis, todėl tinkamai organizuojant jis teigiamų pasekmių neturi. Kiti ekspertai teigia, jog gali turėti neigiamų pasekmių, dėl neetiško lankytojų elgesio, nesąmoningumo.
6. Kokie veiksniai turėtų teigiamos/neigiamos įtakos ekoturizmo plėtrai Kurtuvėnų regioniniame parke?	Veiksniais, kurie teigiamai galėtų įtakos ekoturizmo plėtrai Kurtuvėnų regioniniame parke, vienas ekspertas nurodė kaip bendrą žmonių sąmoningumą, moralines nuostatas, ekspertas kitas nurodė kaip informacinę sklaidą. Neigiamai veikti galinčius veiksnius nurodė, kad tai galėtų būti per didelis informacinės lauko sistemos kiekis (stendai, rodyklės), kurie užgožia gamtą, neatsakingas lankymas, o kitas teigė, jog viskas priklauso nuo organizavimo, kurį privalo užtikrinti direkcijos.
7. Ar pramogos galėtų būti vienas iš faktorių, kurie lemtų žmonių atvykimą į Kurtuvėnus?	Visi ekspertai teigia, jog taip, tai yra ir galėtų būti vienas iš faktorių. Tik pastebima, jog būtų pageidaujama, kad pramogos nebūtų paremtos didelių pastatų statyba (neskaitant atstatytų dvarų) ir remtųsi teritorijos specifiškumu.
8. Kokių pramogų plėtra galėtų turėti paklausą Kurtuvėnų regioniniame parke?	Ekspertų daugumos nuomone, reikėtų plėsti žirgyno paslaugas, edukacijų, renginių pramogas.
9. Kas Jūsų manymu turi didesnes perspektyvas – pramogų ar ekoturizmo plėtra Kurtuvėnų regioniniame parke? Kodėl taip manote?	3 ekspertai teigia, jog abiejų šių veiklų plėtra yra viena nuo kitos neatskiriama ir kartu gali atnešti daugiau naudos. Po vieną ekspertą teigė, jog pirmenybė turėtų būti ekoturizmui ir pramogoms.
10. Kokie tiksliniai pramogų vartotojai galėtų būti pramogų Kurtuvėnų regioniniame parke? Kokie ekoturizmo?	Pramogų tiksliniai vartotojai remiantis eksperto nuomone – šeimos. Ekoturizmo – tie, kas tikslingai tuo domisi. Taip pat buvo sukonkretinta, jog abiems šioms veikloms tiksliniai vartotojai – miestų, priemiesčių gyventojai, atvykstantys į Kurtuvėnų regioninį parką dienai ar trumpiau. Kiti ekspertai teigė, jog nereikėtų apsiriboti amžiaus ar kitokių grupių.

Sudaryta autorių, remiantis interviu tyrimo rezultatais

Taigi, apibendrinant interviu tyrimo analizę, galima teigti, jog Kurtuvėnų regioniniame parke ekoturizmo ir pramogų plėtra yra labai aktuali. Tyrimo metu buvo išsakyta nuomonė, jog pramogų ir ekoturizmo plėtra neatskiriama viena nuo kitos. Taip būtų patenkinti visi lankytojų lūkesčiai ir jų būtų pritraukiama daugiau. Pažymėtina, jog svarbiausia neprarasti teritorijos išskirtinumo ir jau vykdomų pramogų plėtros, kuri, ekspertų teigimu, yra žinoma ne tik regiono mastu, bet ir visos Lietuvos.

Pramogų ir ekoturizmo Kurtuvėnų regioniniame parke SSGG

Remiantis Kurtuvėnų regioninio parko aprašymu ir surinkta bei išanalizuota tyrimo medžiaga, galima pasitelkti SSGG analizės metodą, kuris atspindi įstaigos stiprybes, silpnybes, grėsmes ir galimybes. Remiantis atliktais tyrimais ir naudojant SSGG galima nustatyti vidinius ir išorinius veiksnius veikiančius organizaciją. Tai duoda informaciją, kaip tinkamai panaudoti stiprybes ar galimybes, tačiau ir iš anksto numatyti grėsmes, o silpnybes stengtis paversti stiprybėmis (žr. 4 lent.).

Pramogų ir ekoturizmo Kurtuvėnų regioniniame parke SSGG

Stiprybės	Silpnybės
<ul style="list-style-type: none"> • Mažai urbanizuota teritorija, turinti daug gamtinių išteklių; • Didelė saugomų rūšių įvairovė; • Miškinga teritorija (~80 proc. viso ploto miškai); • Platus edukacijų, ekskursijų spektras moksleiviams; • Platus teikiamų paslaugų spektras – jojimo paslaugos, kempingas, lankytojų centras su ekspozicija. Miestelyje yra smuklė, užsiimanti kulinarinio paveldo propagavimu. • Įkurta daug pėsčiųjų, dviračių ir žirgų takų, trasų ir maršrutų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepakankamai išplėtoti gamtos ir paveldo turizmo pasiūlymai; • Mažas vietos verslų įsitraukimas į turizmo paslaugų tiekimą; • Mažai komunikacijos ir informacijos apie esamus takus, trasas ir maršrutus; • Nepakankamas finansavimas takų priežiūrai ir jų plėtrai; • Teritorijoje mažai apgyvendinimo paslaugų tiekėjų, kurie galėtų priimti mažas grupes nakvynei. • Nepakankama komunikacija apie turistinius, gamtinius, kultūrinius išteklius.
Grėsmės	Galimybės
<ul style="list-style-type: none"> • Dėl lankytojų, turistų neatsakingo elgesio, gali sumažėti saugomų rūšių; • Dėl nepakankamo finansavimo, prastėja pažintinių takų būklė, gali mažėti jų lankomumas, kilti nepasitenkinimas; • Nėra asmens, kuris galėtų kurti pramogų ir ekoturizmo plėtros strateginius ir planavimo dokumentus, juos įgyvendinti. • Vykdamas neefektyvią rinkodarą, gali mažėti žinomumas, prarandami potencialūs lankytojai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dėl karantino lankytojų Kurtuvėnų regioninio parko teritorijoje padaugėjo keliais kartais, tai gali tęstis ir po jo; • Augantis vietinių turistų skaičius, dėl uždarytų sienų, tad gali didėti lankytojų/turistų skaičius besinaudojančių tiek ekoturizmo, tiek pramogų veikloms; • Didėjantis žmonių sąmoningumas, ekoturizmo madų tendencijos; • Bendradarbiavimas su vietiniais TIC ir naujienų portalais, gali padėti komunikacijos srityje;

Sudaryta autorių remiantis Kurtuvėnų regioninio parko aprašymu ir atliktu tyrimu

SSGG esmė – remtis stiprybėmis, silpnības versti stiprybėmis, išnaudoti galimybes ir niekada nepamiršti grėsmių. Taigi, galima teigti, jog Kurtuvėnų regioninis parkas turi ekoturizmo ir pramogų plėtrai reikalingų išteklių, tačiau tai nėra tinkamai išnaudojama dėl komunikacijos, infrastruktūros atnaujinimo, vietinių verslų pasyvumo.

Bendri pramogų ir ekoturizmo plėtros pasiūlymai Lietuvos valstybei

Pirmajame pasiūlyme išryškėja, jog yra poreikis apibrėžti šias sąvokas Lietuvos teisinėje bazėje. Remiantis teorine dalimi, pastebima, jog Turizmo žodyne apibrėžiama tik sąvoka „pramogų turistas“, tačiau pačios pramogos nėra apibrėžtos. Panašiai ir su ekoturizmu, pagrindinis dokumentas, apibrėžiantys ekoturizmą yra „Ekoturizmo metodinės rekomendacijos“ (2008), tačiau ta pati ekoturizmo sąvoka, skirtinguose teisės aktuose apibrėžiama skirtingai. Antrame pasiūlyme pateikiama rekomendacija tinkamai atskirti ir apibrėžti „pažintinio turizmo“, „ekoturizmo“ ir „gamtinio turizmo“ sąvokas, jų veiklas. Šių sąvokų apibrėžimas ir reglamentuotas veiklų aprašymas palengvintų jų plėtrą Lietuvoje ir paslaugų plėtrą, nes teorinėje dalyje nustatyta, kad tarp visų šių terminų yra daug painiavos, o tai apsunkina jų suvokimą ir galimą plėtrą. Trečiasis pasiūlymas orientuotas į ekoturizmo plėtros saugomose teritorijose palengvinimą – siekiant, kad veikla būtų tinkamai

reglamentuota ir teikiamos konsultacijos bei pagalba nacionaliniams ir regioniniams parkams plėsti ekoturizmo produktų grupes, tinkamai jas įgyvendinti.

Kurtuvėnų regioninio parko direkcijos pramogų plėtros tikslų, uždavinių planas

5 lentelė

Tikslas	Uždaviniai
1. Plėsti pramogų pasiūlą KRP	1.1. Planuoti ir plėsti pramogų pasiūlą (remiantis 2.2 dalimi) KRP
	1.2. Skatinti verslą kurti naujas pramogas ar kitas paslaugas KRP
2. Stiprinti komunikaciją apie Kurtuvėnų regioninio parko direkcijos teikiamas pramogas	2.1 Reguliariai atnaujinti informaciją www.kurtuva.lt svetainėje
	2.2 Sukurti atskirus socialinius tinklus vien Kurtuvėnų regioninio parko direkcijos pramogų viešinimui
	2.3 Skatinti bendradarbiavimą su pardavimų tarpininkais, kelionių organizatoriais
3. Stebėti pramogų vartotojų Kurtuvėnų regioniniame parke poreikius, atsakinėti į atsiliepimus	3.1 Vykdyti kasmetines apklausas, apie KRP pramogų kokybę, jų pasiūlą.
	3.2 Svetainėje www.kurtuva.lt įsidiesti slapukus
	3.3 Atsiliepimų apie KRP teikiamas pramogas pateikimo galimybė, atsakinėjimas ir analizė.

Visi 5 lentelėje pateikti tikslai siejasi su pramogų plėtra – nesvarbu, ar jau teikiamų pramogų, ar tik planuojamų naujų. Rekomendaciniame plane pažymėtinas vienas iš svarbiausių aspektų – komunikavimas apie pramogas, bendravimas su lankytojais. Be šių dviejų sudedamųjų dalių, pramogų plėtra nebus naudinga, nes informacija potencialius lankytojus pasieks per vėlai. Taip pat pažymima, jog labai svarbus verslininkų indelis į pramogų plėtrą – Kurtuvėnų regioninio parko direkcija turi ribotus išteklius, yra biudžetinė įstaiga, todėl gali plėsti pramogas tik susijusias su steigimo tikslais.

Ekoturizmo plėtros Kurtuvėnų regioniniame parke tikslų, uždavinių planas

6 lentelė

Tikslas	Uždaviniai
1. Plėsti ekoturizmo produktų pasiūlą KRP	1.1 Peržiūrėti jau teikiamas KRP ekoturizmo produktų grupes, jei įmanoma, plėsti jų pasiūlą
	1.2 Atsižvelgiant į 2.2 dalyje pateiktą produktų grupių sąrašą, plėsti naujų ekoturizmo produktų pasiūlą.
	1.3 Pasitelkti pagalbą ekoturizmo veiklų kūrimui ir įgyvendinimui
2. Stiprinti komunikaciją apie ekoturizmą Kurtuvėnų regioniniame parke	2.1 Pateikti informaciją svetainėje www.krpd.lt apie ekoturizmą ir teikiamas produktų grupes
	2.2 Bendradarbiauti su Šiaulių r., Kelmės r. TVIC
	2.3 Bendradarbiauti su tarptautinėmis ekoturizmo asociacijomis
3. Stebėti lankytojų srautus KRP teritorijoje	3.1 Skaičiuoti lankytojų srautus pažintiniuose takuose, gamtinėse teritorijose

4. Skatinti vietinių verslų bendradarbiavimą teikiant ekoturizmo produktus	4.1 Įsikurti saugomos teritorijos prekės ženklą KRP ir skatinti vietinius užsiimti ekologinių produktų gamyba
--	---

Apžvelgiant rekomendacinį planą ekoturizmo plėtrai išryškėja, jog verslo indėlis yra lygus ir Kurtuvėnų regioninio parko direkcijos indėliui. Tokia veikla turi būti skatintina, nes kaip ir yra apibrėžta teisės aktuose, skatina vietos bendruomenės įsitraukimą. Reikėtų atkreipti dėmesį į svetainėje teikiamą informaciją, jos nuolatinį atnaujinimą ir informacijos pateikimą užsienio kalbomis.

IŠVADOS

Atsižvelgiant į Kurtuvėnų regioninio parko apsaugos statusą, turimus išteklius ir jau vykdomas veiklas, pastebima, jog pramogų plėtra galėtų būti orientuota į sceninius renginius, kultūrinės, edukacinės, sveikatingumo, nuotykių ir sporto žiūrėjimo pramogas. Šių pramogų plėtra suderinama su Kurtuvėnų regioninio parko steigimo tikslais ir būtų lengvai pritaikoma dėl jau esamų infrastruktūrinių išteklių. Taip pat ir su ekoturizmo plėtra – Lietuvos turizmo plėtros programoje pažymima, jog ekoturizmo plėtros pagrindas – kraštovaizdis, gamtos vertybės, pajūrio zona ir pažintinio turizmo infrastruktūra valstybiniuose parkuose. Taigi, remiantis teorine ir tyrimo dalimi, išryškėja, jog Kurtuvėnų regioninio parko teritorija turi išteklių beveik visoms (10 produktų grupių iš 12 pateiktų) produktų grupės veikloms vystyti. Remiantis mokslinių šaltinių, statistine, teisės aktų analize ir atliktais tyrimų rezultatais galima pateikti šias išvadas:

Mokslinės literatūros lietuvių kalba apie pramogas nėra daug, teisės aktuose ši veikla nėra apibrėžta, todėl palyginus kelių autorių pateikiamą informaciją apie pramogas, naudota išsamesnė ir platesnė S. Moss pramogų samprata ir klasifikacija, kurią sudaro 18 grupių. Tačiau tik kelios pramogų grupės, tokios kaip sceniniai renginiai, edukacinių, kultūrinių, sveikatingumo, nuotykių, sporto žiūrėjimo pramogų yra aktualiausios daugumoje regioninių parkų norint darnaus vystymosi ir tinkamai išnaudoti turimus išteklius. Apžvelgiant šias grupes plačiau, išryškėja, jog visos šios veiklos gali būti/ar jau yra pritaikomos regioniniuose taip mažinant sezoniškumą, didinant žinomumą ir tvarų išteklių naudojimą. Žinoma, pramogų grupės kiekvienoje konkrečioje teritorijoje gali kisti dėl teritorijos specifiškumo ir turimų išteklių.

Ekoturizmo sampratos ir reiškinių pradžia nėra aiški. Dabartinė ekoturizmo forma apima kaimo, gamtinį ir kultūrinį turizmą. Visos šios turizmo rūšys dažniausiai sutinkamos Lietuvos regioniniuose parkuose. Lietuvos turizmo plėtros 2014-2020 m. programoje ekologinis turizmas apibrėžiamas kaip „turizmas tausojant aplinką ir suteikiant vietos gyventojams socialinės ekonominės veiklos galimybių. Apima pažintinį, aktyvųjį (dviračių, vandens, pėsčiųjų ir kitokį) turizmą ir kaimo turizmo paslaugas. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme ir jo įgyvendinamuosiuose teisės aktuose vartojama pažintinio turizmo sąvoka.“ Tačiau tarp sampratų yra painiava – net skirtinguose teisės aktuose, naudojamos skirtingos sąvokos, taip dar sunkiau analizuoti šią temą, nes kyla nesusipratimai jau net tarp sąvokų ir jų apibrėžimų. Ekoturizmo plėtrai svarbiausia gamtos vertybės, o paslaugos tik palengvina gamtos ir kitų objektų pažinimą. Pasaulyje ekoturizmas skirtomas į „kietąjį“ ir „minkštąjį“ – priklauso nuo turistų patirties, norų ir gamtos tausojimo suvokimo. Kurtuvėnų regioniniame parke šiuo metu rekomenduojama orientotis į „minkštąjį“ ekoturizmą, taip pradedant šviesti visuomenę ir ugdyti įpročius.

Siekiant išsiaiškinti lankytojų nuomonę apie Kurtuvėnų regioninio parko direkcijos teikiamų paslaugų kokybę ir kiekį, buvo atliekamas anketinio tyrimo metodas, kuriame dalyvavo 253 respondentai. Išanalizavus bendruosius respondentų duomenis paaiškėjo, jog tipinis vykdytos

apklausos respondentas – jauna (30-49 m.) moteris, turinti vidutines pajamas, aukštąjį universitetinį išsilavinimą, gyvenanti Šiaulių apskrityje. Dauguma apie Kurtuvėnų regioninį parką sužinojo iš rekomendacijų, socialinių tinklų ir interneto. Ši teritorija respondentams asocijuojasi su gamta, kuri labiausiai ir domina apklausos dalyvius ir Kurtuvėnų miesteliu. Dažniausiai pramogomis naudojasi šeimos ar draugų kompanijos, o pagrindinis atvykimo motyvas – patogi geografinė padėtis, draugų ar artimųjų lankymas. Didžiausią dalį respondentų domina žygiai pažintiniais takais, taip pat ekskursijos. Respondentų dauguma nurodė, jog jų nuomone, pramogų kiekis ir įvairovė Kurtuvėnų regioniniame parke yra pakankamas, tačiau pažymėjo, kad ekskursijų, edukacijų ir renginių plėtra galėtų būti jiems aktuali.

Atlikus interviu tyrimą, ekspertai pažymėjo, jog tiek ekoturizmo, tiek pramogų plėtra Kurtuvėnų regioniniame parke yra labai aktuali. Ekoturizmas, ekspertų nuomone, jau yra vykdomas ir jo plėtra yra sveikintina, nes ši tendencija ypač išryškėjo karantino metu. Tyrimo metu buvo pažymėta, jog Kurtuvėnų regioniniame parke galima beveik visų ekoturizmo produktų grupių plėtra, nes yra visi reikiami gamtiniai, turistiniai, kultūriniai išteklių, patogi geografinė padėtis. Ekspertų teigimu, visa ekoturizmo plėtra priklauso nuo tinkamo organizavimo.

Atliekant tyrimą, pastebėtos probleminės vietos, kurios aktualios ne tik Kurtuvėnų regioniniam parkui, bet ir kitoms saugomoms teritorijoms, įstaigoms, kurios užsiima pramogų ar ekoturizmo teikimu, todėl pateikti bendrieji pramogų ir ekoturizmo plėtros pasiūlymai. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos įstatyminės bazės spragas, susijusias su terminų naudojimu, siūloma teisės aktais apibrėžti pramogos sampratą, jų rūšis. Taip pat ir su ekoturizmo sąvoka, kuri skirtinguose teisės aktuose traktuojama ir vadinama skirtingai, vyksta painiava tarp „pažintinio turizmo“, „ekoturizmo“ ir „gamtinio turizmo“ sąvokų bei veiklų. Sudarytas rekomendacinis veiksmų planas pramogų ir ekoturizmo plėtrai Kurtuvėnų regioniniame parke. Remiantis teorinės dalies pramogų rūšimis, ekoturizmo produktų grupėmis ir tyrimo medžiaga pateikiami veiksmų planai susiję su pramogų ir ekoturizmo plėtra, komunikacija, lankytojų tyrimų metodika, verslo įsitraukimu į plėtrą.

LITERATŪRA

1. *Aiškinamasis turizmo terminų žodynas: lietuvių ir anglų kalbomis*. 2009 / A. Armaitienė Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas. 167 p. ISBN 978-5-420-01644-2.
2. Birgelytė A. *Ekologinis turizmas*. 2012. [Elektroninis išteklius] : metodinė priemonė. Lietuvos edukologijos universitetas. Vilnius : Edukologija. ISBN 978-9955-20-745-0
3. Bryant J., Vorderer P. 2006. *Psychology of Entertainment*. United Kingdom: Routledge. ISBN: 978-0805852387
4. Kettle M. 2017. [Elektroninis išteklius]. *Mass tourism is at a tipping point – but we're all part of the problem*. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. vasario 8 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/aug/11/tourism-tipping-point-travel-less-damage-destruction>>.
5. Kurtuvėnų regioninis parkas. 2019. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. gruodžio 14 d.]. Prieiga per internetą: <www.krpd.lt>
6. *Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas*. 2020. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. lapkričio 9 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR_FF1083B528B7/asr>.
7. *Lietuvos turizmo plėtros 2014-2020 metų programa*. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. lapkričio 9 d.]. Prieiga per internetą: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Turizmas/LTPP%20nauja_2016-12-22.pdf>.
8. Oficialiosios statistikos portalas. *Vietinio ir išvykstamojo turizmo statistika*. 2019. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. spalio 18 d.]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/informaciniai-pranesimai?articleId=6670132>>.

9. Pruskus V. 2013. Pramogos kaip komunikacijos forma: samprata ir socialinės funkcijos. *Santalka: Filosofija, Komunikacija*. t. 21, nr. 1. p. 6-12. ISSN 2029-6320. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2020 m. sausio 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.cpc.vgtu.lt/index.php/cpc/article/download/cpc.2013.01/152-548-1-PB.pdf>>.
10. *Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos*. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. gruodžio 11 d.]. Prieiga per internetą: <<https://vstt.lrv.lt/>>.
11. *Vietinio turizmo II etapo tyrimo rezultatų ataskaita*. [Vilnius]: UAB „KOG institutas“. [Interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. spalio 17 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.tourism.lt/uploads/documents/Vietinio%20turizmo%20tyrimo%20rezultatai_WORD_FINAL_20181023_2.pdf>.

Development of entertainment and ecotourism in Kurtuvėnai Regional Park

Lect. Edgaras Vaškaitis, Smiltė Preimantaitė

Klaipėda University, Faculty of Health Sciences, Department of Sports, Recreation and
Tourism

edgaras.vaskaitis@gmail.com; s.preimantaite@gmail.com

SUMMARY

The article analyzes entertainment and ecotourism, discusses their possible development in Kurtuvėnai Regional Park. The relevance of the research is substantiated, the problems are presented, the goal, objectives, research object, research questions, research methodology and research methods are used.

The first part analyzes the concept of protected areas, types of state parks, specifics of regional parks, the concept of entertainment, classification, environment, ecotourism concepts, product groups. The second part of the work analyzes the current situation of entertainment and ecotourism in Kurtuvėnai Regional Park. Research methods used to clarify this situation - case study; questionnaire analysis; interview method; photo fixation. The results of the questionnaire show the opinion of visitors about entertainment and its development in Kurtuvėnai Regional Park. The results of the analysis of the interviews show the opinion of experts about ecotourism, its development opportunities in Kurtuvėnai Regional Park, SWOT analysis is performed. Presents general proposals and proposals for the development of entertainment and ecotourism to the Kurtuvėnai Regional Park Directorate.

At the end of the work, the research questions are answered that, based on the analysis of the questionnaire, the most in demand is the expansion of entertainment related to the natural environment and active activities, as well as the development of excursions, education and events relevant to respondents. Answering the second research question, according to experts, ecotourism is already being developed in Kurtuvėnai Regional Park and its development would be desirable.

Keywords: entertainment, ecotourism, development, Kurtuvėnai Regional Park.